

Vergaderjaar 2021–2022

36 187

Verslag van een werkbezoek aan Bosnië-Herzegovina van een delegatie van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken

Nr. 1

VERSLAG VAN EEN WERKBEZOEK VAN EEN DELEGATIE VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR BUITENLANDSE ZAKEN AAN BOSNIË- HERZEGOVINA VAN 24 TOT EN MET 26 MAART 2022

Vastgesteld 2 september 2022

Een delegatie van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken heeft van 24 tot en met 26 maart 2022 een bezoek gebracht aan Bosnië-Herzegovina. De delegatie brengt hierbij beknopt verslag uit van dit werkbezoek. Het doel van het bezoek was om meer inzicht te krijgen in de politieke en maatschappelijke ontwikkelingen in het land, mede gelet op berichten over het streven naar grotere autonomie en mogelijk afscheiding van de Bosnisch-Servische gemeenschap in de Republika Srpska. Ook de impact van de Russische invasie in Oekraïne op de interne verhoudingen in het Balkanland waren onderdeel van de gesprekken die de delegatie voerde. Daarnaast heeft de delegatie een bezoek gebracht aan Srebrenica om stil te staan bij de genocide die daar in 1995 plaatsvond en de gevolgen daarvan voor de huidige Bosnische samenleving.

De delegatie bestond uit de leden **Kuiken** (voorzitter commissie Buitenlandse Zaken, delegatieleider, PvdA), **Brekelmans** (VVD), **Paternotte** (D66), **Piri** (PvdA) en **Jasper van Dijk** (SP).

Donderdag 24 maart 2022

Na aankomst in de Bosnische hoofdstad Sarajevo werd de delegatie ontvangen door de Nederlandse ambassadeur aldaar, Jan Waltmans. De delegatie is hem en zijn staf erkentelijk voor de professionele en deskundige ondersteuning in de aanloop naar en tijdens het werkbezoek. Alvorens naar de stad te rijden, bezocht de delegatie het bij het vliegveld gelegen Tunnel Museum. Dit bood een indruk van de verschrikkingen waar de bevolking van de Bosnische hoofdstad aan was blootgesteld in de jaren 1993–95 tijdens de belegering door het Bosnisch-Servische leger. De 800 meter lange tunnel bood de enige verbinding van de stad met het vliegveld en daarmee met de buitenwereld.

Vervolgens verzorgde ambassadeur Waltmans een briefing over de situatie in het land, die zorgelijk is. Het staatsbestel van Bosnië is 27 jaar

na de Dayton-akkoorden fragiel en staat onder druk door een blokkade van de staatsinstituties door de Bosnisch-Servische gemeenschap onder leiding van Milorad Dodik. De positie van de Hoge Vertegenwoordiger van de internationale gemeenschap in Bosnië, Christian Schmidt, wordt actief ondermijnd door de Bosnisch-Servische leider. Over hervormingen wordt gesproken, maar tot besluitvorming en uitvoering komt het niet. De Kamerdelegatie heeft de heer Dodik verzocht om een gesprek, maar hij heeft deze uitnodiging niet geaccepteerd. De stabiliteit in het land wordt verder ondermijnd door Russische invloed, zowel indirect via Servië als direct in de Republika Srpska. China toont met name interesse in infrastructuurprojecten in Bosnië. Een derde land dat invloed uitoefent is Turkije.

In de avond spraken de Kamerleden in «speed dates» tijdens het diner met vertegenwoordigers van de Bosnische jongeren, NGO's, media en denktanks. Daarbij werd onder meer gesproken over de braindrain uit Bosnië (2% per jaar), mediavrijheid, de positie van LGTBI, rechtsstatelijkheid en de mislukte kieswethervorming.

Vrijdag 25 maart 2022

In de ochtend werd gesproken met de plaatsvervangend Minister van Buitenlandse Zaken, Josip Brkic, over het perspectief van Bosnië op toetreding tot de EU. Hij benoemde in dat gesprek dat Bosnië voor 100% afhankelijk is van Russisch gas. Zijn land bevond zich ook zonder de oorlog in Oekraïne al in de grootste crisis sinds 1995, stelde Brkic. Maar de Oekraïne-oorlog bracht de trauma's in de Bosnische samenleving van de oorlog in de jaren negentig weer dicht aan de oppervlakte. Er heerst ongeduld in de Bosnië en andere Balkanlanden over hun perspectief op EU-toetreding, dat verder is aangewakkerd door recente aanvragen van Oekraïne, Moldavië en Georgië voor kandidaatstatus. De Bosnische bewindspersoon stelde dat de EU voldoende financiert in Bosnië, maar dat deze financiële betrokkenheid niet wordt geëvenaard door eenzelfde mate van politieke betrokkenheid.

In een volgend gesprek met de Hoge Vertegenwoordiger van de internationale gemeenschap, Christian Schmidt, werd gesproken over de verwachtingen die internationale gemeenschap heeft van Bosnië, lokaal eigenaarschap van de problemen waar het land voor staat en de effectiviteit van Amerikaanse sancties tegen Dodik. Ook de heer Schmidt sprak over de problemen die de braindrain creëert voor Bosnië, vooral veroorzaakt doordat jongeren er geen toekomstperspectief meer zien. Tevens aan de orde kwam het verbod dat de vorige Hoge Vertegenwoordiger heeft ingevoerd op de ontkenning van genocide, een besluit dat directe aanleiding was voor de Servische vertegenwoordigers om zich terug te trekken uit het Bosnische parlement.

Vervolgens sprak de delegatie één van de drie leden van het Bosnische presidentschap, Seljko Komsic. Hij is de vertegenwoordiger van de Kroatische gemeenschap in het driemanschap dat samen met de Servisch Dodik en de Bosniak Izetbegovic het Bosnische presidentschap vormt. Ook met hem werd over het EU-toetredingsperspectief gesproken en over de mislukte poging om tot hervorming van het kiesstelsel te komen op basis van richtlijnen van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Co-president Komsic verweet de internationale gemeenschap een zekere mate van dubbele standaard te hanteren door oplossingen voor Bosnië voor te stellen, die zij niet zouden willen voor hun eigen landen. Hij schetste de grootste uitdagingen voor zijn land als constitutionele ongelijkheid (je kunt alleen voor een publieke functie in aanmerking

komen als je Serviër, Kroaat of Bosniak bent), corruptie en de dreiging van een nieuwe oorlog.

Tijdens de lunch sprak de delegatie met enkele op het Westen georiënteerde Bosnische parlementariërs, die hun kijk op de actuele Bosnische politiek gaven. Ook hier werd het EU-toetredingsperspectief aan de orde gesteld. Er werd gesproken over de vele jonge burgemeesters die het land kent, waarvan sommigen met een frisse en open bestuursstijl aanlopen tegen verzet van gevestigde politieke elites.

In het Bosnische parlement sprak de delegatie vervolgens met leden van het commissie voor Europese integratie. Het parlement functioneert feitelijk niet door de terugtrekking van Bosnisch-Servische parlementariërs, als onderdeel van een algemene boycott door Bosnische Serviërs van de centrale staatsinstituties van het land. Aan het gesprek dat de Nederlandse delegatie had met de commissie voor Europese integratie, deden dan ook geen Bosnisch-Servische vertegenwoordigers mee. In het gesprek kwam onder meer aan de orde dat het parlement recent voorstellen voor sancties tegen Rusland had verworpen en verzocht heeft om een spoedig kandidaat-lidmaatschap van de EU. Verder werd gesproken over drie wetsvoorstellen die voorliggen in het parlement om te voldoen aan hervormingswensen die de EU stelt: één inzake het tegengaan van belangenverstremgeling voor overheidsdienaren, één inzake openbare aanbestedingsprocedures en één inzake de onafhankelijkheid van de rechtspraak. Inzake de mislukte hervorming van het kiesstelsel maakt de Nederlandse delegatie kenbaar grote zorgen te hebben over mogelijk uitstel van de verkiezingen.

In de avond van 25 maart sprak de delegatie tijdens een diner met de ambassadeurs in Bosnië van onder meer Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, België, de EU en de OVSE. Dit gesprek bood de delegatie een breed beeld van de betrokkenheid en de opvattingen van de internationale gemeenschap bij het Balkanland.

Zaterdag 26 maart 2022

Zaterdag 26 maart was geheel gereserveerd voor een bezoek van de delegatie aan Srebrenica en Potocari, alwaar de begraafplaats voor de slachtoffers van de genocide uit 1995 is en waar een herdenkingscentrum is. Tijdens het bezoek aan de begraafplaats, waar meer dan 8000 slachtoffers liggen van de volkerenmoord op Bosnische moslims, hebben mevrouw Kuiken en de heer Brekelmans een krans gelegd namens de Tweede Kamer. In het herdenkingscentrum, dat pal tegenover de begraafplaats ligt en dat is gehuisvest in de voormalige *compound* van Dutchbat, spraken de delegatieleden vervolgens uitgebreid met een vertegenwoordiging van de moeders van Srebrenica, vrouwen die hun echtgenoten en zonen verloren zijn tijdens de genocide. Tijdens een rondleiding door het herdenkingscentrum vertelde de directeur, Emir Suljagić, over de geschiedenis van de genocide in de zomerdagen van 1995. Hij deed dat deels uit eigen ervaring, omdat hij destijds als tolk werkte voor Dutchbat. Zeventwintig jaar na dato is de ontkenning van dit historische feit niet alleen pijnlijk voor de nabestaanden van de slachtoffers, maar ook problematisch voor de Bosnische multi-etnische samenleving. Zo ontkent de huidige burgemeester van Srebrenica, een jonge Bosnische Serviër, die dertien was ten tijde van de genocide, dat deze ooit heeft plaatsgevonden. De ontkenning van deze geschiedenis bemoeilijkt de samenwerking tussen de drie etnische entiteiten in Bosnië, zoals eerder tijdens het delegatiebezoek ook al duidelijk was geworden.

Persbericht

De delegatie heeft ervoor gekozen om na afloop van het werkbezoek een persbericht uit te brengen, mede gericht op de media in Bosnië-Herzegovina. Hieronder volgt de integrale tekst van dit persbericht.

Press statement, 28 March 2022

Members of the House of Representatives of the Netherlands visit Bosnia and Herzegovina

A delegation of the standing committee on Foreign Affairs of the House of Representatives of the Netherlands paid a visit to Bosnia and Herzegovina from 24 to 27 March 2022.

The delegation met representatives of the government, various political parties and civil society organizations. The Dutch members of parliament regret no representative from the Republika Srpska was able to meet the delegation.

This visit was planned in the context of serious concerns about the current political situation. This is driven by steps taken by the leadership and parliament of Republika Srpska, the failure to reach an agreement on constitutional and electoral reform and rising ethno-nationalist rhetorics. The delegation conveyed the message that this is not serving the interest of Bosnia Herzegovina's citizens, neither does it bring the country closer to the EU. Moreover, it was emphasized in the conversations that the October 2022 elections can and should take place.

During the conversations the delegation stressed the importance of:

- A single, united and sovereign Bosnia and Herzegovina
- The principle of non-discrimination, to be implemented through electoral reform and in accordance with the rulings of The European Court of Human Rights.
- Free and fair elections to be held in the fall of 2022
- Substantial steps in fighting corruption and in implementing reforms in line with the 14 key priorities of the EU Opinion of 2019
- Alignment with EU foreign policy, particularly regarding Russia's invasion of Ukraine

The delegation considers these points fundamentally important for the stability and security of Bosnia and Herzegovina, as well as for its path to EU membership.

The delegation also paid an extensive visit to Srebrenica, where they, together with the Mothers of Srebrenica, laid flowers at the Cemetery to commemorate the victims of the genocide and paid a visit to the Srebrenica-Potočari Memorial Center

The delegation consisted of the following members: Attje Kuiken (delegation leader, PvdA), Ruben Brekelmans (VVD), Jan Paternotte (D66), Kati Piri (PvdA) and Jasper van Dijk (SP).

De voorzitter van de delegatie,
Kuiken

De griffier van de delegatie,
Westerhoff